

هفته سخت به خنده‌های روحانی

کمتر از ۲۴ ساعت بعد از استقبال مخالفان روحانی از مواضع او در سازمان ملل، حملات به او این بار به بهانه دیدار با هم‌تایان فرانسوی و انگلیسی اش آغاز شد. منتقدان روحانی معترض شدند در زمانی که سه کشور بیانیه ضد ایرانی صادر کرده‌اند، چرا رئیس جمهوری با آنها بر سر یک میز غیر رسمی نشسته و خندیده است. اشاره آنها به تصویری بود که در آن روحانی سمت راست، پوریس جانسون سمت چپ و امانوئل مکرون در مرکز ایستاده است. رئیس جمهوری ایران می‌خندد، رئیس جمهوری فرانسه لبخند به لب دارد و نخست‌وزیر انگلستان نیز با چهره‌ای نه چندان خندان و نه چندان جدی به روحانی می‌نگرد. ژان ایو لودریان، وزیر امور خارجه فرانسه نیز بین روحانی و مکرون ایستاده و مانند رئیس جمهوری کشورش می‌خندد.

این شرح تصویری است که روز پنجشنبه و بعد از حضور سرزده مکرون در محل اقامت رئیس جمهوری ایران و پیش از دیدار دوجانبه روحانی و جانسون منتشر شد و مطابق انتظار واکنش‌های متناقضی را در پی داشت. بعد از آن بود که ویدئوی این جمع سه نفره منتشر و موضوع بخشی از مکالمات روحانی با مکرون یا جانسون مشخص شد. از اینجاست معلوم شد که لحن این مکالمات دوستانه بوده است. زمانی که «جانسون» سه‌شنبه شب راهی اتاق روحانی شده بود، این مکرون بود که برای دومین بار روزی که جانسون خود را به رئیس جمهوری ایران رسانده بود تا او را برای مذاکره با ترامپ متقاعد کند. با پیوستن جانسون به روحانی و مکرون، پافشاری دور رهبر فرانسوی و انگلیسی برای انجام این ملاقات ادامه یافت. مکرون به روحانی گفته بود اگر اوتا پایان اقامتش در نیویورک با ترامپ دیدار نکند، این یک فرصت از دست رفته خواهد بود. او افزوده بود: «من برنامه‌های شمارا نمی‌دانم، اما شما تا چند ماه دیگر به اینجا بر نمی‌گردید و رئیس جمهوری ترامپ هم به تهران سفر نخواهد کرد». جانسون هم برای ترغیب رئیس جمهوری ایران به ملاقات با ترامپ گفت:

«شما هر دو باید لبه استخر بایستید و هم‌زمان با هم به آب بزنید». پاسخ روحانی اما خنده‌ای با صدای بلند است: پاسخ به درخواست مصرانه دو مقام اروپایی که تنها تکرار کننده خواست قبلی ترامپ برای این دیدار هستند.

موضوع خنده و خوش‌وبش روحانی و هم‌تایان فرانسوی و انگلیسی اش زمانی جدی‌تر شد که ویدئویی از این گفت‌وگوها منتشر شد. این بار از ملاقات تصادفی در راهرو خبری نبود و در مقابل، روحانی و جانسون در کنار هم و در برابر خبرنگاران نشسته بودند. در این ویدئو پدید بود که نخست‌وزیر انگلیس مثل همیشه که لحنی غیر رسمی دارد، از رئیس جمهوری ایران برای سفر به کشورش دعوت می‌کند و این نکته را یادآوری می‌کند که روحانی در بریتانیا درس خوانده است. هنگامی که رئیس جمهوری ایران از احتمال کنار رفتن جانسون در اثر اختلافات در انگلیس بر سر برگزیت صحبت کرد، با این پاسخ جانسون روبه‌رو شد که «مشکلی نیست؛ خودم حلش می‌کنم». جانسون در همین دیدار می‌گوید که چهره بسیاری از اعضای هیأت ایرانی برای او آشناست، چرا که آنها را در سفر به تهران ملاقات کرده است. اشاره او به سفری ناگهانی بود که در دوران مسئولیتش به عنوان وزیر خارجه، برای آزادی نازنین زاغری به تهران انجام داد. نخست‌وزیر انگلیس در ادامه می‌گوید که سفرش بسیار «سازنده» اما «تا اینجایی نتیجه (inconclusive)» بوده است که می‌توانست اشاره‌ای به عدم آزادی نازنین زاغری باشد. اما مترجم روحانی، به نقل از پوریس جانسون می‌گوید: «گفت‌وگوهای خیلی مفیدی بود، اما به صورت جامع نبود». پیدای بود که احتمالاً مترجم روحانی، به جای واژه inconclusive و یا incomprensive را شنیده است و یکی از بخش‌های مهم سخنان نخست‌وزیر بریتانیا در سوء تفاهم ترجمه جا افتاده است و واکنش رئیس جمهوری ایران به سخنان او خنده بوده است.

روحانی تقریباً در تمامی این عکس‌هایی که از این دیدارها که در کنار رهبران بانفوذ اروپایی منتشر می‌شد، در حال خندیدن بود. بنابراین آرام آرام این پرسش مطرح شد که او چرا همه

می‌تواند یک بار برای همیشه به سیاست دوگانه آمریکا پایان ببخشد، برای انجام ملاقات میان ترامپ و روحانی در نیویورک هم ادامه پیدا کرد. رئیس جمهوری فرانسه می‌دانست تا چه اندازه ترامپ به چنین ملاقاتی علاقه‌مند است؛ زیرا می‌توانست او را به عنوان نخستین رئیس جمهوری آمریکا مطرح کند که پس از چهار دهه با رئیس جمهوری ایران ملاقات می‌کند. علاوه بر این، ملاقات روحانی و ترامپ در بحبوحه رسوایی او بر سر گفت‌وگوی تلفنی اش با ولودیمیر زلنسکی، رئیس جمهوری اوکراین و درخواست او برای انجام تحقیقات علیه جو بایدن، نامزد حزب دموکرات در انتخابات ۲۰۲۰ و پسرش می‌توانست به مثابه رویدادی خارق‌العاده برای خارج کردن این موضوع از کانون توجه سیاسی و رسانه‌ای آمریکا باشد. به همین دلایل و با توجه به نیاز ایران و آمریکا به باز شدن گره، مکرون ناامید از باز شدن مسیری تازه نبود. اما منطق ترامپ که قبل از نطق روحانی بود، مسیر هر گونه تغییر و تحولات را سنگ‌لاخ می‌کرد. رؤسای جمهوری ایران و آمریکا درباره امکان مصالحه درباره برجام و گفت‌وگوی دوجانبه صحبت‌های تازه‌ای مطرح نکردند و با تکرار مواضع گذشته وضعیت را در شرایط پیش از آغاز مجمع عمومی نگه داشتند. در واقع می‌توان گفت که شرایط به قبل از مجمع عمومی باز گشته بود و عملاً هیچ پیشنهاد مشخصی نه از سوی دولت آمریکا و نه از سوی دیپلمات‌های ایران مطرح نشد.

روحانی در نطق خود تنها راه بازگشت به گفت‌وگو و دریافت پاسخ مثبت از سوی ایران را بازگشت به تعهدات دانست و خطاب به آمریکا گفت که تحریم‌ها را متوقف کنید تا راه گفت‌وگو باز شود. او در عین حال طرح «ائتلاف امید» یا «ابتکار صلح هرمز» را به عنوان راهکاری برای بیرون رفتن از بحران‌های منطقه نیز ارائه کرد. هر چند در سخنان او روزنه‌هایی برای گشایش در مذاکره با آمریکا دیده نشد و اروپایی‌ها را به چشم‌انداز صلح برجامی در نیویورک ناامیدتر کرد اما برای نخستین بار در سال‌های گذشته بود که مواضع روحانی مورد موافقت موافقان و مخالفان در داخل ایران قرار می‌گرفت. روزنامه کیهان بر خلاف سال‌های قبل این بار از روحانی تمجید کرد. سخنرانی او در سازمان ملل را عزت‌مندان خواند و به رئیس جمهوری «دست‌مریزاد» گفت و در عین حال خواستار آن شد که رئیس جمهوری مشاورانش را از خود دور کند. البته شریعت‌مداری در همین مقاله این نطق را محصل دوری رئیس جمهوری از مشاورانش خواند و نوشت که «این نطق نشان داد که آقای روحانی با مدعیان اصلاحات و کارگزارانی‌ها و شماری از اطرافیان وی که بعضاً به فتنه آمریکایی - اسرائیلی ۸۸ آلوده‌اند، تفاوت جدی و فاصله‌ای پُرناشدنی دارد و حاکی از آن است که جناب روحانی با دیدگاه‌ها و بینش و منش‌های یادشده مرزبندی کرده و فاصله گرفته‌اند و این امیدواری را پدید آورده است که به لطف خدای منان و گرده‌شلا این مسیر آن گونه که دیروز در سخنان ایشان بروز یافته بود، ادامه یابد و بر خی مشاوران از کنار جناب‌شان دور بمانند». با وجود اینکه نوشته کیهان در عین تمجید از محورهای سخنرانی روحانی در حوزه برجام، مذاکره با آمریکا و مباحث منطقه، خالی از نقدها و نوزدیکان دولت نبود؛ اما همان تحسین هم خوشایند شماری از مخالفان دولت قرار نگرفت. حمید رسایی عضو سابق جبهه پایداری و از اصولگرایان منتقد دولت در توثیتی نوشت: «به نظر من سخنان روحانی در سازمان ملل نه تنها دست‌مریزاد نداشت، بلکه باید از آن ترسید، وقتی برابر رویه پیر غش و ریشه می‌رود و از شدت قهقهه سرش به عقب برمی‌گردد». این نماینده سابق مجلس با کنایه، سخنرانی روحانی را «منافقانه» خواند و یاد کرد حدیثی از امیرالمؤمنین (ع) نوشته است که «ای بندگان خدا شما را به ترس از خاسف‌ساری می‌کنم و از منافقان حذر کنید... که آنها هر بار رنگی به خود می‌گیرند و هر روز سخنی می‌گویند تا شمارا گمراه کنند».

با همه اینها موضع مشترک اغلب رسانه‌های اصولگرا در حمایت از سخنان روحانی قرار داشت. شاید به همین دلیل بود که محمدرضا عارف، رئیس فراکسیون امید مجلس در صفحه شخصی خود در اینستاگرام نوشت: «وقتی تیترو روزنامه‌های کشور را نگاه می‌کردم که همگی اعم از اصولگرا و اصلاح‌طلب با محوریت منافع ملی سخنرانی با صلابت و غرور آفرین رئیس جمهوری محترم در مجمع عمومی سازمان ملل را پوشش دادند، آرزو کردم رسانه‌های ما با وجود اختلاف نظرهای طبیعی که بایکدیگر دارند، در مسائل داخلی هم با چنین رویکردی یعنی تقویت همکاری و هم‌رنگی ملی عمل کنند و دولت را در شرایط دشوار فعلی یاری دهند، چرا که موفقیت دولت، باعث سرفرازی ایران عزیز است».